

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

**TARIK BUĞRA’NIN “YAĞMUR BEKLERKEN” ROMANININ EDEBİYAT
COĞRAFYASI KAPSAMINDA İNCELENMESİ**

SALİH KAYA

B234518370

SAKARYA,2025

1. Giriş

Edebi anlatılar, özellikle romanlar, sadece karakterler ve olay örgüsünden ibaret değildir; aynı zamanda bu olayların gerçekleştiği tarihsel ve coğrafi bağlamın derin izlerini taşır. Bu bağlam hem metnin gerçekçiliğini artırır hem de olayların gelişimini yapısal olarak belirler. Örgen (2003), Tarık Buğra'nın romanlarını incelerken, yazarın siyasî ve sosyal tarihimizi Anadolu merkezli ve yerel bir perspektifle ele alarak, edebiyatımız için değerli bir kaynak sunduğunu ve bu yerelliğin önemini vurgulamıştır.

İncelenen "Yağmur Beklerken" romanı, 1930'lu yıllarda Türkiye'nin yaşadığı kritik bir siyasi deneme olan Serbest Cumhuriyet Fırkasının kuruluş sürecini, küçük bir Anadolu kasabasının sosyal ve psikolojik dinamikleri üzerinden ele almaktadır (Çandır, 2017). Ancak romanın çatışma ve gerilim unsurları sadece siyasetle sınırlı değildir. Hikâyenin temelini, kasaba halkının ekonomik ve sosyal varlığını tehdit eden büyük kuraklık felaketi oluşturur. Özlük (2011), bu kuraklığın, dönemin Anadolu'sunda yarattığı ekonomik yıkımı ve bunun doğurduğu sosyal psikolojik etkileri detaylı bir şekilde ortaya koyarak, fiziki coğrafyanın toplumsal yaşamdaki rolünün altını çizmiştir.

Bu çalışmada, romanın temel odağı, aydın-halk ilişkisi gibi sosyolojik temaların ötesine taşınarak, coğrafi unsurların romandaki dağılımı ve işlevi üzerine yoğunlaşacaktır. Şahin (1997) tarafından ifade edildiği gibi, edebiyat coğrafyası, yeryüzü ve insan yaşamı arasındaki etkileşimleri incelerken; edebiyat bu coğrafi verileri, toplumsal anlatıyı güçlendirmek için kullanır. Bu çerçevede, "Yağmur Beklerken" romanı, politik gerilim ile fiziki felaketin kesişiminde, coğrafyanın edebi anlatıdaki yapısal ve belirleyici rolünü göstermek amacıyla analiz edilecektir.

2. Amaç ve Yöntem

Bu araştırmanın temel amacı, Tarık Buğra'nın romanındaki siyasi, sosyal ve ekonomik temaların, fiziki ve beşerî coğrafya unsurlarının neden olduğu etkileşimler bağlamında, edebiyat coğrafyası disiplininin metodolojisiyle derinlemesine analiz edilmesidir. Çalışma, özellikle kuraklık gibi doğal bir olayın, sadece bir arka plan olmaktan çıkıp, toplumsal gerilimleri ve roman kişilerinin eylemlerini nasıl yapısal bir unsur olarak şekillendirdiğini ortaya koymayı hedeflemektedir.

2.1. Metodoloji:

Çalışmanın metodolojik omurgasını, edebi metni coğrafi bir perspektifle incelemeyi sağlayan "Coğrafya Merkezli Okuma" (*géo-littéraire*) yöntemi oluşturmaktadır. Garan (2012), bu yaklaşımın sadece mekânların haritalanması (kartografya) ile sınırlı kalmadığını; bir bölgenin iklimi, yer şekilleri ve demografik yapısı gibi coğrafi özelliklerinin, o bölge insanının kültürel, ekonomik ve psikolojik yapısını nasıl etkilediğini anlamayı temel aldığını vurgular. Bu yöntem, coğrafyanın insan ve toplum üzerindeki etkileşimini dinamik bir süreç olarak ele alır.

2.2. Analiz Çerçevesi

Yöntemin uygulanmasında, alan yazınında başarılı bir şekilde kullanılmış bir analiz çerçevesi esas alınmıştır. Kaçmaz ve Kaçmaz'ın (2017) "*Elif Şafak Romanlarında Coğrafi Unsurlar*" başlıklı çalışmasında sunulan metodoloji, romandaki unsurları iki ana kategoriye ayırarak detaylı incelemeye olanak tanır:

- a. **Fiziki Coğrafya Unsurları:** Bu kategoride, romandaki doğal ortamın (kuraklık, iklim, tarım arazilerinin durumu) doğrudan anlatıya ve karakterlerin ekonomik ve psikolojik hayat mücadelesine etkisi ve bu unsurların romandaki dağılımı analiz edilecektir.

- b. Beşerî Coğrafya Unsurları:** Bu kategoride ise, insan eylemleri ve yerleşim yapısıyla ilgili coğrafi konular ele alınır. Kasaba yaşamı, kentsel doku, sosyal izolasyon ve ulaşım imkânlarının kısıtlılığı gibi unsurların, romandaki kültürel ve siyasi olaylar üzerindeki yapılandırıcı işlevi analiz edilecektir.

Bu sistematik ayırım, romanın hem doğal çevresel koşullarını hem de bu koşulların yarattığı toplumsal dinamikleri aynı anda değerlendirmeyi mümkün kılarak, araştırmanın amaçladığı coğrafi derinliği sağlamaktadır. Ayrıca coğrafi unsurların Verilerin dijital ortamda işlenmesi ve tasnif edilmesi sürecinde, Kaçmaz ve Kaçmaz (2017) çalışmasında kullanılan Access veri tabanı yöntemi ile grafiksel analizlerdeki işlevselliği nedeniyle Microsoft Excel programı tercih edilmiştir. Romandaki coğrafi unsurlar ve karakterlerin demografik özellikleri, Excel ve Access uygulamalarında oluşturulan veri setine işlenerek sınıflandırılmıştır. Excel ve Access veri setlerinin işleyişini gösteren örnek bir kesitler aşağıda sunulmuştur.

	A	B	C
16	Fiziki Coğrafya		
17	İkizkaya	Jeomorfoloji	Genel/Terim
18	kaya kütlesi/bloğu	Jeomorfoloji	Genel/Terim
19	Dağ Sıraları	Jeomorfoloji	Dağ
20	Toroslar	Jeomorfoloji	Dağ
21	Ağrı	Jeomorfoloji	Dağ
22	Canikler	Jeomorfoloji	Dağ
23	Sultan Dağları	Jeomorfoloji	Dağ
24	Süphan Dağları	Jeomorfoloji	Dağ
25	Emirdağları	Jeomorfoloji	Dağ
26	Dik yamaç	Jeomorfoloji	Yamaç
27	İkizkaya yamacı	Jeomorfoloji	Yamaç
28	Sırtlardaki korular	Jeomorfoloji	Tepe
29	Batı sınırını çizen tepeler	Jeomorfoloji	Tepe
30	Toptaşı Tepeleri	Jeomorfoloji	Tepe
31	İkizkaya Tepesi	Jeomorfoloji	Tepe
32			Boğaz
33	kasabadaki düzlük alanlar/ovalar	Jeomorfoloji	Ova
34			Plato
35	Evlerin lambalarının görüldüğü çukur alan/vadi	Jeomorfoloji	Vadi
36	sarmaşıklarla yüklü vadiler	Jeomorfoloji	Vadi
37			Körfez
38			Koy
39			Plaj
40			Delta

Örnek Kesit: 1 (Excel)

Unsur	Ana Konu	Alt Konu
Gök/Gökyüzü	Astronomi	Uzay
Dünya	Astronomi	Uzay
Gezegen/Gezegenler	Astronomi	Uzay
Yıldız	Astronomi	Uzay
Güneş	Astronomi	Uzay
Yellerin doğudan esmesi	Matematik Coğrafya	Dünyanın Şekli, Boyutları ve Hareketleri
Batıdaki dağlar	Matematik Coğrafya	Dünyanın Şekli, Boyutları ve Hareketleri
Batı sınırını çizen tepeler	Matematik Coğrafya	Dünyanın Şekli, Boyutları ve Hareketleri
Batı'dan gelen bulutlar	Matematik Coğrafya	Dünyanın Şekli, Boyutları ve Hareketleri
Dönüm	Matematik Coğrafya	Harita Bilgisi/Kartografya
Kuzeye doğru birleşen yollar	Matematik Coğrafya	Harita Bilgisi/Kartografya
Batı yönü	Matematik Coğrafya	Harita Bilgisi/Kartografya
Kasabanın güneyi	Matematik Coğrafya	Harita Bilgisi/Kartografya
İkizkaya	Jeomorfoloji	Genel/Terim
kaya kütlesi/bloğu	Jeomorfoloji	Genel/Terim
Dağ Sıraları	Jeomorfoloji	Dağ
Toroslar	Jeomorfoloji	Dağ
Ağrı	Jeomorfoloji	Dağ
Canikler	Jeomorfoloji	Dağ
Sultan Dağları	Jeomorfoloji	Dağ
Süphan Dağları	Jeomorfoloji	Dağ
Emirdağları	Jeomorfoloji	Dağ
Dik yamaç	Jeomorfoloji	Yamaç

Örnek Kesit: 2 (Access)

2.3.Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ile Haritalama

Bu çalışmada, edebiyat kartografyası yaklaşımı dâhilinde, romanda geçen tüm coğrafi mekânlar (kasaba merkezleri, çiftlikler, su kaynakları gibi) metin analizi sonucunda tespit edilecektir. Tespit edilen bu coğrafi mekânlar, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) kullanılarak haritalara dökülecektir. Kaçmaz ve Kaçmaz (2017), romanlardaki coğrafi unsurların CBS haritasına aktarılmasının, mekânın romandaki dağılımını ve yapısal işlevini görselleştirme ve bilimsel inceleme açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır.

3. Edebiyat Coğrafyasının Kavramsal Çerçevesi ve Gelişimi

Edebiyat coğrafyası, kökleri 19. yüzyıldaki eleştirel düşünceye kadar dayanır, ancak akademik bir alan olarak tam anlamıyla ayakları üzerine basması ve yöntemini oturtması esasen son elli yılda gerçekleşmiştir. Bu alanın ilk ipuçları, bir edebi eserin oluşumunda çevrenin ne kadar belirleyici olduğunu tartışan Hippolyte Taine gibi düşünürlerde görülür. Fakat ne yazık ki, bu ilişki uzun bir süre metinlerin yalnızca kayıt tutma değeriyle sınırlı kaldı; romanlar, çoğunlukla bölgesel coğrafyanın canlı tasvirlerini sağlamak için ikincil kaynak olarak kullanıldı.

3.1.Hümanistik Yaklaşım ve Toplumsal Bağlam

Brosseau (1994), edebiyatın başlangıçta coğrafyacılar için yalnızca bir 'belgesel' kaynak (mekân tasvirleri) olarak görüldüğünü, ancak zamanla mekân algısının ve beşerî coğrafyanın anlaşılmasında kritik bir rol üstlendiğini ileri sürmüştür. Bu dönüşümün en önemli teorik zeminini Hümanistik Coğrafya akımı hazırlamıştır.

Bu akımın öncüsü Yi-Fu Tuan (1978), edebiyatın, insanın çevre deneyimini yansıtan zengin ve duygusal bir kanıt kaynağı olduğunu belirterek, coğrafyacıları, sanatçıların mekâna yüklediği insanî ve duygusal niteliklere karşı duyarlı olmaya çağırmıştır. Tuan'ın (1978) bu alana kazandırdığı en önemli kavram olan topophilia (yer sevgisi), insanların belirli yerlere yönelik duygu ve heyecanlarını inceleyerek, coğrafi mekânın salt bir alan olmaktan çıkıp, kültürel ve duygusal anlam taşıyan bir 'yer' olarak algılanmasının zeminini oluşturmuştur.

3.2.Türk Romanında Taşra Mekânının Gelişimi

Türkiye'de edebiyat coğrafyası, özellikle Ayık ve İlik (2020) gibi araştırmacıların katkılarıyla son dönemde hızla büyüyen bir alt alan haline gelmiştir. Türk roman geleneği, Tanzimat'tan bu yana Narlı (2013) tarafından da altı çizildiği gibi, şehir ve taşra karşıtlığı ve aydının bu taşra ile karşılaşması gibi temaları merkeze almıştır. Bu temaların coğrafi dağılımı ve işlevi, romanın temel çatışma noktalarını belirler.

Şahin (2025) tarafından yapılan analizler, günümüz çalışmalarında taşranın, sadece coğrafi bir uzaklık değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel izolasyonun bir göstergesi olarak ele alındığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, "Yağmur Beklerken" romanının kasaba mekânı, 1930'ların Anadolu taşrasını hem fiziki bir kuraklık alanı hem de siyasi ve sosyal olayların yansıdığı izole bir 'yer' olarak resmetmesi açısından, edebiyat coğrafyası araştırmaları için zengin ve değerli bir zemin sunmaktadır (Narlı, 2013; Şahin, 2025). Roman, kuraklık ve izolasyon gibi coğrafi unsurların, olayların seyrini ve karakterlerin kaderini nasıl belirlediğini güçlü bir şekilde göstermektedir.

4. Romandaki Coğrafi Unsurlara Genel Bakış

Coğrafyayı en genel anlamda fiziki ve beşerî coğrafya olarak ikiye ayırmak mümkündür. Bu çalışmada da Tarık Buğra'nın *Yağmur Beklerken* romanı incelenirken bu temel ayırmadan yola çıkılmıştır. Fiziki coğrafya bölümünde; romanın ana çatışmasını oluşturan kuraklık, iklim, yağmur beklentisi ve yer şekilleri gibi doğal unsurlar ele alınmıştır. Beşerî coğrafya kısmında ise; bu doğal ortamda yaşayan kasaba halkının tarımsal faaliyetleri, geçim kaynakları ve yerleşim düzeni incelenmiştir. Ancak romandaki coğrafya sadece gözle görülen unsurlardan

ibaret değildir. Yazarın, siyasi gerginlikleri veya karakterlerin ruh halini anlatırken başvurduğu 'fırtına', 'deprem' veya 'gök ekin' gibi coğrafi ifadeler de çalışmaya dâhil edilmiş ve bunlar 'Mecazi Coğrafi Unsurlar' başlığı altında ayrıca değerlendirilmiştir.

4.1.Fiziki Coğrafya

Bitki Örtüsü / Biyocoğrafya

“Ağaçlar henüz çok gençtir; gölgeleri cılızdır.” – s.9

Bu ifade, bitki örtüsünün henüz gelişim aşamasında olduğunu göstermektedir. Ağaçların genç ve gölgelerinin zayıf olması, toprağın besleyiciliği ve iklim koşullarının tam olgun bir ekosistem yaratmaya yetmediğini düşündürmektedir. Bu durum çevredeki bitki örtüsünün yeni oluştuğunu ve ekolojik süreçlerin devam ettiğini göstermektedir.

“Dereözü’nden yukarı doğru yürüdün mü cevizler, meşeler, ardıçlar, çınarlar, söğütler!” –s.10

Cümlede adı geçen ağaçların çeşitliliği, derenin oluşturduğu nemli mikroklimanın farklı türlerin yetişmesine imkân tanıdığını göstermektedir. Söğüt gibi suyu seven türler dere kenarında görülürken, meşe ve ardıç gibi türler daha farklı toprak yapılarında yetişir. Bu durum topoğrafya ile bitki örtüsü arasındaki uyumu açıkça ortaya koymaktadır.

“Fasulye sırtığı gibi üç buçuk akasya ile park mı olurmuş.”

–s.10

Burada akasya ağaçlarının ince ve zayıf yapıda olduğu vurgulanmıştır. Bu durum park alanına dikilen ağaçların henüz gelişmediğini veya uygun tür seçiminin yapılmadığını düşündürmektedir. Bitki örtüsünün bu şekilde tanımlanması, insan eliyle yapılan yeşillendirme çalışmalarının doğayla uyumunun her zaman başarılı olmadığını göstermektedir.

“Ağaç deyip geçme... onun da soylusu olur, soysuzu olur.” – s.11

Bu cümlede halkın bitki türlerini kendi gözlemlerine göre sınıflandırdığı görülmektedir. “Soylu–soysuz” ayrımı, halk arasında dayanıklılık, verim ve kullanım alanlarına bağlı olarak yapılan yerel bir değerlendirmeyi ifade etmektedir. Bu durum, bölgedeki bitki örtüsünün toplumsal algılarla da şekillendiğini göstermektedir.

“Şu gördüğün koca zeytin ağaçlarını dedem dikmiş.” – s.11

Zeytin ağacının bölgede yetişmesi, iklimin belirli sıcaklık ve nem koşullarına sahip olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda bu ifade insan eliyle yapılan ağaçlandırmayı ve kuşaklar arası çevresel devamlılığı yansıtmaktadır. Zeytin ağacı hem doğal hem de kültürel bir peyzaj unsurudur.

“Dedelerimiz yol kıyılarına, meydanlara, mesire yerlerine çınarlar, kestaneler, ardıçlar dikmiş.” – s.12

Bu cümle, insan eliyle oluşturulan kültürel peyzajın örneklerinden biridir. Çınar gibi büyük gölgelik sağlayan ağaçlar kamusal alanlarda tercih edilirken, ardıç gibi dayanıklı türler mezarlık ve yüksek alanlarda görülmektedir. Bu durum bitki örtüsünün hem doğal hem de sosyal ihtiyaçlara göre şekillendiğini göstermektedir.

“Pazar yerindeki ağaçların neftileşen yaprakları ürperdi ve yağmur damlaları iri iri düştü.” – s.85

Ağaçların yapraklarının yağmur öncesi matlaşması ve hareketlenmesi, bitkilerin atmosferik değişimlere karşı duyarlılığını göstermektedir. Yaprakların bu şekilde tarif edilmesi, bitki örtüsünün hava olaylarıyla doğrudan etkileşim içinde olduğunu ortaya koymaktadır.

Topoğrafya – Jeomorfoloji

“İkizkaya ile Toptaşı tepelerinin arasından batıya açılan deredeki çınarların yaprakları hızla ürpermeye başladı.” – s.82

Bu cümlede tepeler arasında uzanan bir dere ve çevresindeki bitki örtüsü betimlenmektedir. Tepelerin dere ile birlikte oluşturduğu topoğrafya, bölgede rüzgâr koridoru yaratmaktadır. Yaprakların “ürpermesi”, dere boyunca hızlanan rüzgârın etkisini gösterir. Bu durum, yeryüzü şekilleri ile iklim arasında ilişkiye tipik bir örnektir.

“Yolların kıyısından günlerin, haftaların tozu toprağı ile kızıl sarıya bulanmış seller akıyordu.” – s.88

Burada yüzeysel akışın ve sellerin taşıdığı toprak miktarı, zeminin yapısal olarak gevşek olduğunu göstermektedir. Eğimi olan yolların kıyılarında selin birikmesi ve rengi, erozyonun aktif olduğunu ortaya koyar. Topoğrafyanın eğimli yapısı suyun hızlanmasına, bu da taşınan sediment miktarının artmasına yol açar.

“Sokak aralarında paçalarını sıvayan çocuklar akmaya başlayan ırmaklarda koşuyordu.” – s.88

Bu cümle ani yağış sonrası sokakların küçük akarsulara dönüştüğünü göstermektedir. Bu tür akışlar, geçirimsiz yüzeylerin yoğun olduğu yerleşim alanlarında daha kolay oluşur. Su birikimi ve yön değiştirme davranışı, kentsel topoğrafyanın yüzeysel akışı nasıl şekillendirdiğinin açık bir göstergesidir.

“Gölcüğün kıyısındaki sazların arasından tarlaya doğru kabararak ilerleyen hortumdan su pompalanıyordu.” – s.60

Gölcük kıyısında sazlıkların bulunması, alanın bataklık–sulak zemin özellikleri taşıdığını gösterir. Sazlıklar genellikle suya doymuş çöküntü alanlarında yetişir. Hortumla su çekilmesi ise bu doğal alanın tarımsal faaliyetler için kullanıldığını ve topoğrafyanın su birikmesine uygun olduğunu göstermektedir.

“Gerçekten de esmer toprağın yüzünü saran çatlaklar sanki yerin dibine kadar iniyordu: Toprağın suyu öyle bir emişi vardı.” – s.60

Toprak yüzeyindeki derin çatlaklar, kuraklık dönemlerinde görülen büzülme olayını ifade eder. Kil oranı yüksek topraklar su kaybettikçe çatlaklar ve bu çatlaklar derinleşebilir. Bu durum arazinin hem kuraklık etkisine açık olduğunu hem de jeomorfolojik olarak aktif bir yüzey değişimi yaşadığını göstermektedir.

Atmosfer – Rüzgâr – İklim – Yağış

“Rüzgarları da bulutları da bütün çeşitleriyle ve bu çeşitlerin neye yarayıp neye yaramadığını bilirdi.” – s.82

Bu cümlede atmosfer olaylarına dair yerel bilgi vurgulanmaktadır. Bölge halkının rüzgâr ve bulut çeşitlerini tanıması, iklimsel gözlemlerin günlük yaşamda önemli bir yer tuttuğunu

gösterir. Bu bilgi, tarım ve gündelik faaliyetler açısından atmosfer koşullarının dikkatle izlendiğini ortaya koymaktadır.

“Haftalardır doğudan esen, sinirleri geren, toz toprak dolduran pis rüzgâr da artık yoktu.” – s.82

Burada doğu yönlü bir rüzgârın toz ve toprağı sürükleyerek rahatsızlık yaratması anlatılmaktadır. Bu durum bölgenin rüzgâr rejimine dair fikir verirken, rüzgârın hem hava kalitesini hem de gündelik yaşamı etkileyen bir faktör olduğunu göstermektedir. Bu tür rüzgârlar genellikle kuru ve sıcak dönemlerde görülür.

“Cumartesi seher vaktini belirsizleştiren yakıp kavuran bir sıcaklıkla başladı.” – s.82

Cümlede sabah saatlerinde dahi hissedilen yoğun sıcaklık, bölgenin sıcak hava dalgalarından etkilendiğini göstermektedir. Bu durum hem iklim değişkenlerinin yoğunluğunu hem de günlük yaşamda sıcaklığın belirleyici rolünü ortaya koymaktadır. Sabah saatlerinde hissedilen sıcaklık ekstrem hava koşullarına işaret eder.

“Batı sınırını çizen tepelerde ... duanın davetine gelen bulutun ikizi oradan sıyrılınca kasaba sallandı.” –s.82–83

Bulutun tepelerden ayrıldığı anda kasabanın sarsılması, ani bir atmosferek değişimin meydana geldiğini gösterir. Bulut hareketi genellikle rüzgâr yönü ve basınç değişimleri ile ilişkilidir. Bu ifade, hava olaylarının topoğrafyayla birlikte nasıl etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

“Külrengi, morumsu bulut hızla yayılıp kasabanın üstünü kapladı; kısa sürede ovanın üstünü de kapladı.” – s.84

Bulutların hızlı yayılması bölgenin hava akımına açık bir topoğrafyaya sahip olduğunu göstermektedir. Bulut renginin külrengi ve morumsu olması yağışın yaklaştığına işaret eder. Bulut kütlelerinin kasaba ve ova üzerinde hızla hareket etmesi, atmosfer koşullarının hızlı değiştiğini göstermektedir.

“Pazar yerindeki ağaçların neftileşen yaprakları ürperdi ve yağmur damlaları iri iri düştü.” – s.85

Yaprakların matlaşması ve yağmurun iri damlalarla düşmesi, yağış öncesi nem artışı ve atmosfer basıncındaki değişimi gösterir. Yağmur damlalarının büyüklüğü, yoğun bir sağanak yağışın başladığını ifade eder. Bu durum bitki örtüsü ile atmosfer arasındaki etkileşimi de yansıtmaktadır.

“Evvel bahar aylarındakileri andıran kuvvetli bir gök gürültüsü Dereözü’nün derinliklerinde yankılandı.” – s.85

Bu cümle güçlü bir gök gürültüsünün vadide yankılanmasını anlatmaktadır. Gök gürültüsü bahar aylarında görülen fırtınaların tipik bir özelliğidir. Sesin vadide yankılanması, yeryüzü şekilleri ile atmosferik olaylar arasındaki ilişkiyi göstermektedir.

“Yağmur artık hiçbir zaman yağmayacak gibiydi: Pancarlara elveda!” – s.56

Bu ifade kuraklık endişesini ve yağışın kesilmesinin tarımsal üretime etkisini göstermektedir. Yağmurun uzun süre yağmaması, bitkilerin özellikle pancar gibi suya ihtiyaç duyan ürünlerin verimliliğini ciddi şekilde düşürmektedir. Cümle, iklimle tarım arasındaki hassas ilişkiye dikkat çeker.

“Oluklardan yağmur suyu toplayan genç kızlar, yaşlı kadınlar vardı.” – s.88

Bu cümlede yağmur suyunun bir kaynak olarak toplandığı görülmektedir. Yağmur suyu hasadı, özellikle iklimi kuraklık riski taşıyan bölgelerde önemli bir su yönetimi yöntemidir. Bu durum insanların yağış rejimine bağlı olarak alternatif çözümler geliştirdiğini göstermektedir.

“Sonra, çok geçmedi, bir gürültü, bir kıyamet, bahar sağanaklarını andıran bir yağmur boşanıverdi. Ortalık iyice karardı.” – s.85

Yoğun yağmur ve fırtınalı atmosferin kısa sürede çökmesi, bölgenin ani hava olaylarına açık olduğunu gösterir. Bu tür yağışlar özellikle konvektif bulutlanma sonucu oluşur ve kısa sürede büyük miktarda su bırakır. Cümle, atmosfer koşullarının bölge halkı üzerindeki ani etkilerini anlatır.

Hidrografya – Akarsu, Su, Sel, Kuraklık, Toprak

“Tekke Deresi’ne açılan sokağın başına geldiklerinde serinlikten haber yoktu.” – s.56

Tekke Deresi’nin bulunduğu bölgenin normalde serinlik sağlamasına rağmen o anda serinliğin hissedilmemesi, derenin mikroklima üzerindeki etkisini göstermektedir. Akarsu çevresi genellikle daha nemli ve serin olur; bu serinliğin yokluğu sıcaklık artışı veya kuraklık belirtisi olabilir. Bu durum hidrolojik koşulların iklime bağlı olarak değiştiğini ortaya koyar.

“Pazar yerindeki ağaçların neftileşen yaprakları ürperdi ve yağmur damlaları iri iri düştü.” – s.85

Bu ifade yağışın başlamasıyla birlikte akarsu ve yüzey sularının besleneceğini gösteren bir atmosfere işaret eder. Yaprakların hareketlenmesi, su döngüsünde yağış öncesi gerçekleşen nem artışıyla ilgilidir. İri damlalar, şiddetli bir sağanağın bölgeye etkili biçimde su bıraktığını gösterir.

“Yolların kıyısından günlerin, haftaların tozu toprağı ile kızıl sarıya bulanmış seller akıyordu.” – s.88

Burada ani yağış sonrası yüzeysel akışın olduğu görülmektedir. Selin tozu ve toprağı sürüklemesi, zeminin gevşek ve erozyona açık olduğunu gösterir. Topoğrafyanın eğimli olması suyun hızlanmasına ve kısa sürede sel oluşmasına neden olur. Bu durum sel–erozyon ilişkisine açık bir örnektir.

“Sokak aralarında paçalarını sıvayan çocuklar akmaya başlayan ırmaklarda koşuyordu.” – s.88

Bu cümlede yerleşim içindeki sokakların yağış sonrası geçici akarsulara dönüştüğü anlatılır. Yoğun yağış, yüzeysel akışın hızla birikmesine neden olur ve sokaklar küçük derelere dönüşür. Bu olay, kentsel hidrolojinin doğal yüzey akışını nasıl etkilediğini göstermektedir.

“Oluklardan yağmur suyu toplayan genç kızlar, yaşlı kadınlar vardı.” – s.88

Yağmur suyunun oluklardan toplanması, bölgenin yağış rejiminin belirsiz veya yetersiz olabildiğine işaret eder. Yağmur suyu hasadı, doğal su kaynaklarının sınırlı olduğu yerlerde sıkça başvurulan bir yöntemdir. Bu durum hem suyun değerli olduğunu hem de toplumun su yönetimi konusunda pratik çözümler geliştirdiğini gösterir.

“Pancar yaprakları daha böyle kedi kulağı kadarken kurumuş, ufalanacak hale gelmişti.” – s.57

Bu ifade bitkilerdeki su yetersizliğini gösteren belirgin bir kuraklık örneğidir. Bitkilerin erken dönemde kuruması, toprağın nem tutma kapasitesinin düşüklüğünü veya yağış eksikliğini gösterir. Kuraklık, tarımsal verimi doğrudan etkileyen önemli bir hidrolojik sorundur.

“Belediye reisi ile fırka başkanının çaydaki ve Taşoluk’taki serçe parmağı kadar kalmış suyu gündüzleri baştan çevirtip geceleri bahçelere salıverdikleri...” – s.57

Bu ifade, suyun bölge için ne kadar kıymetli olduğunu ve yönetimin suyu kontrollü şekilde dağıttığını göstermektedir. “Serçe parmağı kadar kalmış su” ifadesi ciddi bir su kıtlığına işaret eder. Bu durum hem hidrolojik kuraklığı hem de su yönetiminin önemini ortaya koyar.

“Yağmur artık hiçbir zaman yağmayacak gibiydi: Pancarlara elveda!” – s.56

Bu cümlede yağış eksikliğinin tarım üzerindeki dramatik etkisi vurgulanmaktadır. Yağmurun kesilmesi, pancar gibi suya bağımlı ürünlerin tamamen verimsiz hâle geleceğini gösterir. Bu durum, iklim-su-tarım arasındaki hassas ilişkinin güçlü bir örneğidir.

“Gölcüğün kıyısındaki sazların arasından tarlaya doğru kabarak ilerleyen hortumdan su pompalanıyordu.” – s.60

Bu cümlede sazlık alanların suya doymuş çöküntü bölgelerinde oluştuğu belirtilmektedir. Sazlıklar, gölcük çevresinin bataklık ve nemli yapıya sahip olduğunu gösterir. Suyun hortumla çekilip tarlalara pompalanması hem su kıtlığını hem de tarım için gölcüklerin önemli bir kaynak olduğunu ortaya koymaktadır.

“Gerçekten de esmer toprağın yüzünü saran çatlaklar sanki yerin dibine kadar iniyordu: Toprağın suyu öyle bir emişi vardı.” – s.60

Bu ifade topraktaki şiddetli kuraklığın açık bir göstergesidir. Su çekildikçe toprak hacim kaybeder ve derin çatlaklar oluşur. Bu durum hem toprağın fiziksel yapısının bozulduğunu hem de su eksikliğinin yüzey şekillerini değiştirdiğini göstermektedir. Kuraklık, toprak-su etkileşiminin en belirgin sonuçlarından biridir.

“Çatlaklar birer kaynak olmuş gibi su taşırmaya başladı.” – s.60

Burada toprağa sızmış suyun çatlaklardan yüzeye çıktığı görülmektedir. Bu durum yer altı su seviyesinin yükseldiği veya zeminin suyu geri ittiği anlamına gelir. Toprak-su etkileşimi, yüzey hidrolojisinin en dinamik süreçlerinden biridir ve bu cümle bunu açık biçimde yansıtmaktadır.

4.2. Beşeri Coğrafya

Yerleşme – Yerleşme Yapısı

“Park eski Yoğurt Pazarı’nın yerine kurulmuştur.” – s.9

Bu cümle yerleşme tarihindeki mekânsal dönüşümü göstermektedir. Geleneksel pazar alanının park alanına dönüşmesi, kasabanın sosyal ihtiyaçlarının zamanla değiştiğini ve kamusal alanların yeniden işlevlendirildiğini ortaya koymaktadır. Bu dönüşüm, yerleşmenin ekonomik ve kültürel yapısında modernleşmeye işaret eder.

“Hamamönü’nü geçip Çınaraltı’na geldikleri zaman...” – s.19

Bu cümlede yer adları aracılığıyla kasabanın mekânsal kurgusu ortaya çıkarılmaktadır. “Hamamönü” ve “Çınaraltı”, geleneksel Anadolu yerleşmelerinde sıkça görülen mahalle ve

buluşma noktası adlarıdır. Bu ifadeler, yerleşmenin tarihsel dokusunu ve kültürel kimliğini yansıtmaktadır.

“Gavur Mahallesi’ndedir.” – s.19

Bu ifade etnik, kültürel veya dini ayrışmayı belirten tarihsel bir yerleşme adını göstermektedir. “Gavur Mahallesi” gibi adlandırmalar, toplumun kültürel çeşitliliğini ve tarihsel algılarını yansıtır. Yerleşme coğrafyası açısından bu tür adlar, toplumsal yapının mekâna nasıl işlendiğini gösterir.

“Bir mahalle, yedi sekiz sokak geçerek evlerine giderlerdi.” – s.66

Bu cümlede yerleşme dokusunun ölçeği hakkında bilgi verilmektedir. Kasabanın mahalleleri, birkaç sokaktan oluşan bir yerleşim düzenine sahiptir. Bu durum geleneksel Anadolu kasabalarının sıkışık ve birbirine yakın yerleşim örüntüsüyle uyumludur.

“Buğday Pazarı bir kışla avlusunu andırırdı. Etrafı dükkânlarla çevriliydi. Beş sokak beş kapı gibiydi.” – s.83

Bu cümle kasabanın ticari merkezinin mekânsal düzenini betimler. Pazar alanının kışla avlusuna benzetilmesi, merkezi, kapalı ve düzenli bir planı olduğunu gösterir. Sokakların kapı gibi düzenli biçimde pazara açılması, pazar–sokak ilişkisini belirginleştirir ve yerleşmenin ticari çekirdeğini yansıtır.

Ulaşım – Yol Ağı – Mekânsal Bağlantılar

“Üzerinden geçen arabaları zangırdatan şoseye paraleldir.” – s.9

Bu cümle yol yüzeyinin bozuk yapısını ve ulaşımın zorluklarını göstermektedir. Arabaların “zangırdaması”, hem yol kalitesinin düşük olduğunu hem de ulaşımın konfor açısından sıkıntılı olduğunu belirtir.

“Vilayetten ve ovoidan gelen iki yol yüz metre ötede birleşmektedir.” – s.9

Burada iki farklı yönden gelen yolların kasabaya yakın bir noktada birleştiği anlatılmaktadır. Bu birleşim noktası, yerleşmenin vilayet merkezi ile ova üzerinden gelen kırsal alanlar arasında bir bağlantı noktası olduğunu gösterir. Yol ağının bu şekilde birleşmesi, kasabanın bölgesel ulaşım açısından bir geçiş alanı olduğunu ortaya koyar.

Tarım – Hayvancılık – Üretim Faaliyetleri

“Bahçeye araba araba toprak ve gübre taşıtmıştır.” – s.23

Bu cümlede tarım için yapılan hazırlık faaliyetleri anlatılmaktadır. Bahçeye büyük miktarda toprak ve gübre getirilmesi, verimliliği artırmaya yönelik bir tarımsal uygulamadır. Bu durum bölgedeki üretim tarzının emek yoğun olduğunu ve toprağın işlenmesinin önemli bir faaliyet olduğunu gösterir.

“Şamkayısı, Yalvaçekşisi elması, Draganlı kirazı...” – s.23

Bu cümle bölgenin tarımsal ürün çeşitliliğini gözler önüne sermektedir. Yöresel ürün adları, belirli iklim ve toprak özelliklerinin bu meyvelerin yetişmesine uygun olduğunu gösterir. Aynı zamanda bu ürünler coğrafi işaret potansiyeli taşıyan yerel çeşitlerdir.

“İnek sağar; yoğurt çalar, yayık vurur.” – s.27

Bu cümle geleneksel kırsal ekonomik faaliyetlerin bir betimidir. Süt sağımı, yoğurt yapımı ve yayıkla tereyağı üretimi, hayvancılığa dayalı geçim biçimini göstermektedir. Bu faaliyetler bölgenin hem tarımsal hem de kültürel yapısının önemli bir parçasıdır.

“Elma, erik, zerdali toplar.” – s.27

Bu ifade bölgedeki meyvecilik faaliyetlerini göstermektedir. Meyve toplama hem tarım hem de mevsimsel geçim faaliyetleri açısından önem taşır. Aynı zamanda bölgenin ikliminin bu tür meyvelerin yetişmesine elverişli olduğunu düşündürür.

“Pancar yaprakları daha böyle kedi kulağı kadarken kurumuş, ufalanacak hale gelmişti.” – s.57

Bu cümle tarımsal üretimde yaşanan kuraklık sorununu göstermektedir. Bitkilerin erken dönemde kuruması, yağış azlığının ve toprak neminin yetersizliğinin doğrudan etkisini yansıtır. Bu durum tarımsal verimliliğin ciddi şekilde tehlikeye girdiğini gösterir.

“Pancar ürünü yılda elli bin liradan fazla gelir sağlar; kasabanın çarkı buna bağlıdır.” – s.57

Bu cümlede pancarın bölge için ekonomik açıdan ne kadar önemli olduğu vurgulanmaktadır. Tarımsal faaliyetlerin kasabanın ekonomik döngüsünde belirleyici olduğu anlaşılmaktadır. Bu ifade bölgenin ekonomik coğrafyasının tarım temelli bir yapıda olduğunu göstermektedir.

“Tarlanın yirmi metre kadar berisinde durmuşlardı.” – s.60

Bu ifade tarım alanının konumuna ilişkin basit bir mekânsal tarif olsa da tarımsal üretim sahasının gündelik yaşamda önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Tarla, yerleşmenin dış çevresinde konumlanan tipik bir üretim alanıdır.

Su Yönetimi – Kıtlık – Tarım İlişkisi

“Belediye reisi ile fırka başkanının çaydaki ve Taşoluk’taki serçe parmağı kadar kalmış suyu gündüzleri baştan çevirtip geceleri bahçelere salıverdikleri...” – s.57

Bu cümle bölgede ciddi bir su kıtlığı yaşandığını ve suyun yönetsel olarak dağıtıldığını göstermektedir. “Serçe parmağı kadar kalmış su”, hidrolojik stresin yoğunluğunu ifade eder. Gündüz kesilip gece salınması, suyun tarımda kullanım önceliğine göre planlandığını ortaya koyar.

“Yağmur artık hiçbir zaman yağmayacak gibiydi: Pancarlara elveda!” – s.56

Bu cümle yağış eksikliğinin tarımsal üretime etkisini dramatik bir şekilde ifade eder. Yağmurun uzun süre yağmaması, kuraklık riskinin yükseldiğini ve pancar gibi suya bağımlı ürünlerin zarar gördüğünü göstermektedir. Bu durum tarımsal faaliyetlerin iklim koşullarına karşı hassas olduğunu ortaya koymaktadır.

Enerji – Altyapı – Sanayi

“Dereözü’ndeki büyük un fabrikası da Yazı’daki kereste fabrikası da satılacak.” – s.30–31

Bu cümle kasabada sanayi faaliyetlerinin bulunduğunu ve ekonomik değişimlerin fabrika satışı üzerinden ortaya çıktığını gösterir. Un ve kereste fabrikaları, bölgenin doğal kaynaklarının (su, ağaç) ekonomik amaçla kullanıldığını gösteren örneklerdir. Aynı zamanda kasabanın üretim yapısının dönüşüm geçirdiğine işaret eder.

“Kereste fabrikasının güçlü dinamosu vardır; evlere elektrik vermeyi düşünüyor.” – s.31

Bu ifade enerji altyapısının henüz gelişmekte olduğunu gösterir. Fabrikanın dinamosuyla elektrik üretmesi, bölgedeki modernleşme çabalarını ve sanayi–enerji ilişkisini yansıtır. Elektriğin evlere dağıtılması, yerleşmenin teknolojik gelişiminde önemli bir adımdır.

Ekonomik Coğrafya – Kıtlık, Tüketim

“O yıl –bütün Türkiye için– gerçekten korkunçtu... kıymanın derdine düşen, sarraftan bile artık altın bozamaz olan kasabada...” – s.190

Bu cümlede ekonomik darboğaz ve kıtlık koşulları anlatılmaktadır. Halkın temel gıdaya ulaşmakta zorlanması ve altın bozduramaması, ekonomik coğrafyanın kriz dönemlerini yansıtır. Bu durum geniş ölçekli ekonomik sorunların yerel yaşama nasıl yansındığını göstermektedir.

Toprak – Yağmur – Tarım İlişkisi

“Oysa, esnafın, tüccarın kazancı toprağa, toprak da gökyüzüne bağlıdır: Yağmur vaktinde ve yeterince yağmalı; ekinlere kına, pancarlara kurt düşmemeli ki...” – s.189

Bu cümle tarımsal üretim ile ekonomik faaliyetler arasındaki bağı açık biçimde ifade eder. Esnafın ve tüccarın kazancının toprağa, yani üretime bağlı olması; toprağın da yağışa ihtiyacı olması tarım–iklim–ekonomi zincirini ortaya koyar. Bu ilişki kırsal bölgelerde ekonomik coğrafyanın temel dinamiğidir.

“Boşuna değildir... İkizkaya’nın ardında bulut gözlemleri ve yağmur duasına çıkmaları!” – s.189

Bu cümle toplumsal geleneklerin doğa olaylarına göre şekillendiğini göstermektedir. Bulut gözlemleri, yağmurun geleceğine dair halkın geliştirdiği yerel tahmin yöntemleridir. Yağmur duası ise tarıma bağımlı toplumlarda yağışın önemini yansıtan kültürel bir pratiktir.

4.3.Mecazi Coğrafi Unsurlar

Toplumsal Gerilim – Afet Mecazları

“Depremi kapıya dayandığına inanılmaktadır.” – s.173

Bu cümlede deprem, gerçek bir jeolojik olaydan çok yaklaşan toplumsal veya siyasi bir krizi anlatmak için mecaz olarak kullanılmaktadır. “Kapıya dayanmak” ifadesi, tehlikenin artık kaçınılmaz hâle geldiğini, topluluk üzerinde gerginliğin arttığını gösterir. Deprem burada kırılma, yıkım ve ani değişim anlamlarını taşıyan güçlü bir metafordur.

“Fırtına... şu veya bu sonuçla dinecek, deniz durulacak...” – s.174

Fırtına ve denizin durulması ifadeleri tamamen metaforiktir. Bu kullanımda fırtına, toplumdaki veya siyasetteki karışıklığı; denizin durulması ise yeniden normalleşmeyi temsil eder. Fiziki coğrafya terimleri aracılığıyla belirsizlik, endişe ve sonrasında gelecek olan sakinlik anlatılmıştır.

“Ankara öyle olursa... demek fırtına ve dalgalar milletin üstünden geçecekti; köylerin, kasabaların, küçük kentlerin evlerini ve çarşı, pazarlarını allak bullak edip geçecekti.” – s.159

Bu cümlede fırtına ve dalgalar, ülke çapındaki siyasi ve toplumsal çalkantıları simgelemektedir. Fiziki bir taşkın gibi tasvir edilen bu mecaz, değişim dalgalarının halkı nasıl etkileyeceğini dramatik şekilde anlatır. Kasabaların “allak bullak olması”, düzenin bozulması anlamına gelir.

İnsan Psikolojisi Mecazları

“...yaralı, bereli... çavgın yemiş birer gök ekin!” – s.160

Burada insanlar olgunlaşmamış, savunmasız bir “gök ekine” benzetilmiştir. Gök ekin rüzgâra ve zarara açık bir tahıl türüdür. Bu benzetme, insanların kırılğan, yıpranmış ve dış etkilere açık bir ruh hâli içerisinde olduğunu gösterir. Fiziki bir bitki metaforu kullanılarak psikolojik bir durum anlatılmıştır.

"Göz pınarlarında titreşen yaşlar, akşam güneşiyle yıkanan ovanın sarışınlığını emiyor..."- s.121

Bu ifade, insan ruhuyla coğrafyanın birbirine nasıl karıştığını gösteren ince bir örnektir. Ovanın akşam güneşiyle aldığı o sarı renk, karakterin gözyaşlarına yansiyarak onun hüznüyle bütünleşir. Yani coğrafya dışarıda duran bir dekor değil, karakterin acısını besleyen ve o acının rengini veren canlı bir parçadır. Dışarıdaki manzara (ova) ile içerideki duygu (gözyaşı) bu betimlemede sınırlarını kaybedip iç içe geçmiştir.

“Endişeler... daha da kurşunlaşmış olarak vardı.” – s.174

Bu cümlede “kurşunlaşmak” ağırlaşmayı, baskı altında kalmayı ifade eder. Fiziksel ağırlık kavramının mecazi kullanımı, duygusal yükün arttığını gösterir. Yerçekimi ve ağırlık gibi fiziksel unsurlar psikolojik ağırlığı betimlemek için kullanılmıştır.

Deniz – Dalga – Hareket Mecazları

“Derya dev dalgalarla çalkalanmaktadır.” – s.196

Bu ifade gerçek bir deniz olayından çok toplumsal veya duygusal bir çalkantıyı temsil eder. “Dev dalgalar”, kontrol edilemez güçleri; “çalkalanmak” ise istikrarsızlığı ve düzensizliği ifade eder. Deniz metaforu, karmaşık duyguların veya olayların büyüklüğünü vurgular.

“Kadifekale’yi, Ağrı ile Toroslar’ı, Canikler’le Sultan Dağları’nı, Süphan Dağları ile kavuşturmuş...” – s.196

Bu cümlede dağ adları bir metaforun parçası olarak kullanılmaktadır. Gerçek bir coğrafi birleşme söz konusu değildir. Dağların buluşması, uzak olanların bir araya gelmesini, imkânsız gibi görünen şeylerin gerçekleşmesini simgeler. Coğrafya unsurları burada hayal gücü ve abartı yoluyla kullanılmıştır.

5. Coğrafi Unsurlar Sonuç

Bu çalışmada, Tarık Buğra'nın *Yağmur Beklerken* romanı, içerdiği fiziki ve beşerî coğrafya unsurları açısından incelenmiştir. Romanda dikkat çeken en önemli nokta; kuraklık, yağmur, rüzgâr ve sıcaklık gibi doğa olaylarının sadece birer çevre tasviri olarak kalmayıp, aynı zamanda toplumun ruh halini, ekonomik zorluklarını ve gerginliklerini de yansıtmasıdır. Doğa koşulları, insanların kararlarını ve yaşam biçimlerini doğrudan şekillendirdiği için eser, coğrafyanın başrolde olduğu bir anlatı niteliği taşımaktadır.

Fiziki coğrafya unsurlarına bakıldığında; ovaların, derelerin ve özellikle susuzluktan çatlayan toprakların, mekânı basit bir dekor olmaktan çıkardığı görülmektedir. Coğrafya, bu eserde karakterlerin kaderini belirleyen canlı bir yapıya dönüşmüştür. Özellikle kuraklık ve yağış bekleme süreci, romanın bel kemiğini oluşturmaktadır.

İnsan ve mekân ilişkisi değerlendirildiğinde ise; kasabanın yerleşim düzeni, ulaşım imkânları ve tarımsal faaliyetlerin halkın yaşamıyla ne kadar iç içe olduğu anlaşılmaktadır. Kasabanın temel geçim kaynağı olan pancar tarımı ve suyun yönetimi, kurgudaki olayların gelişiminde belirleyici bir rol oynamaktadır.

Ayrıca yazarın; deprem, fırtına ve dalga gibi coğrafi kavramları, dönemin siyasi krizlerini ve toplumsal çalkantıları anlatmak amacıyla sembolik bir anlatımla kullandığı tespit edilmiştir. Bu durum, coğrafyanın romanda hem gerçek hem de mecazi anlamda güçlü bir zemin oluşturduğunu göstermektedir.

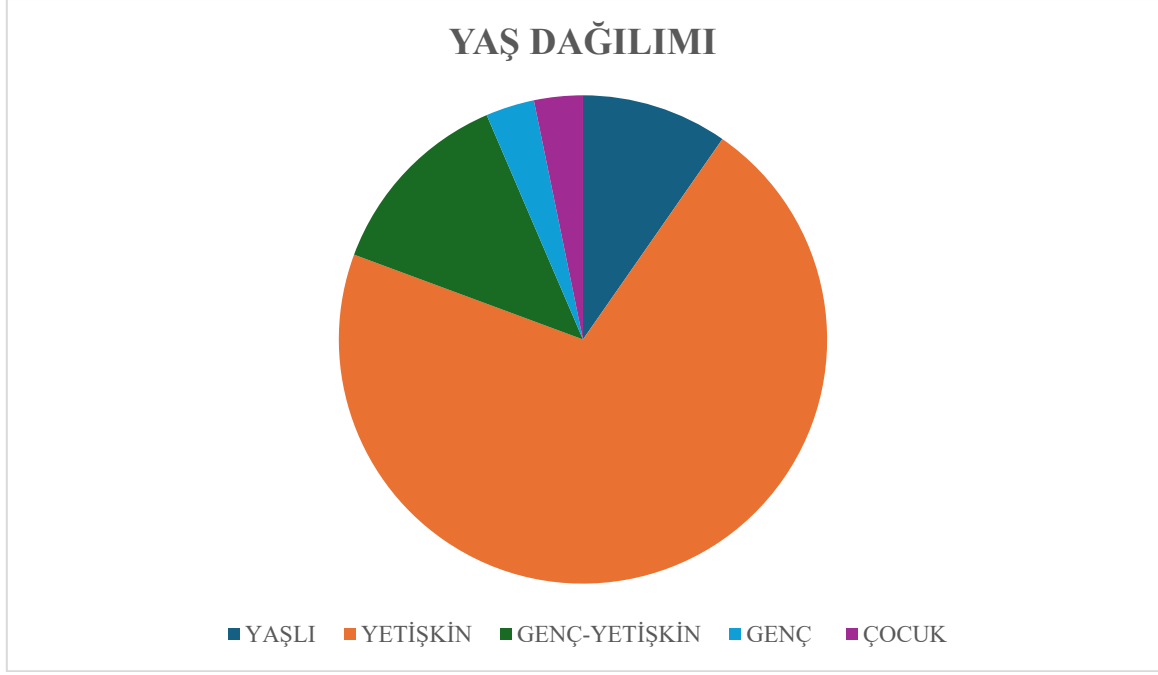
Sonuç olarak *Yağmur Beklerken*, sadece bir kasabanın siyasi dönüşümünü anlatan bir eser değil; mekânın insan üzerindeki dönüştürücü gücünü ortaya koyan bir “coğrafya romanı” olarak değerlendirilebilir. Bu inceleme, coğrafyanın edebi metinlerde sadece olayın geçtiği yeri değil, hikâyenin tüm akışını belirleyen temel bir unsur olduğunu kanıtlamaktadır.

6. Toplumsal Yapı ve Karakterlerin Genel Analizi

Kimlik	Karakter İsmi	KİMLİK+C+Cİ	Cinsiyet	Meslek/Vb.	Medeni Hali	Çocuk Sayısı	Doğduğu Yer	Yaşadığı Yer	Dilleri	Ön	Etnik kök	Eğitimin Durumu
1	Mahmud, Rıza Elendi	Yığı	Erkek	İkili asker; değirmenci; kasaba	Evlü (İmâ)	2	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
2	Avukat Rahim	Yetskin	Erkek	Avukat; Serbest Cumhuriyet Fırkası'nda aktif; tann ve hayran	Evlü	2 çocuk	Belirlenmemiş	Kasaba; İsa sünni İstanbul	Türkçe	Musulman	Türk	Hukuk eğitimi
3	Güldane	Genç-Yetskin	Kadın	Ev hanımı	Evlü	2	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
4	Benar	Çocuk	Erkek	Öğrenci	Bekar	0	Kasaba	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	İlköğretim
5	Mahmud	Çocuk	Kadın	Öğrenci	Bekar	0	Kasaba	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	İlköğretim
6	Zeynep	Genç-Yetskin	Kadın	Ev hanımı; ev işlerini yardım eden	Evlü	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
7	Rahim'in Babası	Yetskin	Erkek	Asker (kahin)	Evlü	2	Kasaba	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
8	Rahim'in Annesi	Kadın	Ev hanımı	Ev hanımı	Evlü, sonra velâet	2	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
9	Rıza Elendi'nin Eşi (Yenge)	Kadın	Ev hanımı	Ev hanımı	Evlü	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
10	Behar	Genç-Yetskin	Kadın	Ev hizmetlerinde çalışan; kahve-servis	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
11	Kaymakam Bey	Yetskin	Erkek	Kaymakam; idari amir	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Hukuk eğitimi
12	Gülbeysad'ın Mahmut	Yetskin	Erkek	Manifaturacı; Halk Fırkası müduru	Evlü	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
13	Gülbeysad'ın Mahmut'un Eşi	Yetskin	Kadın	Ev hanımı	Evlü	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
14	Asım Ağa	Yığı	Erkek	Ağa, Gülbeysad'ın ailesinin büyüğü	Evlü	Var	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
15	Bedriye Reis	Yetskin	Kadın	Bedriye başkanı	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
16	Tahrirât Katibi	Yetskin	Erkek	Tahrirât katibi (yazı işleri memuru)	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
17	Jandarma Üstlemleri	Genç-Yetskin	Erkek	Jandarma subayı; kalabalığı dağıtan	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Askerî eğitim
18	Mâl Müdürlü	Yetskin	Erkek	Mâlîye memuru	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
19	Serdar Emni	Yetskin	Erkek	Serdar emni; mali görevli	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
20	Nufuscu	Yetskin	Erkek	Nufus memuru	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
21	Ziraatçı	Yetskin	Erkek	Ziraat memuru	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
22	Askerîni Subesi Reis	Yetskin	Erkek	Askerîni subesi başkanı	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
23	Ağır Ceza Reis	Yetskin	Erkek	Yargıcı (ağır ceza reisi)	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Hukuk eğitimi
24	Sema Doktoru	Yetskin	Erkek	Doktor (sema doktoru)	Evlü	5	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe, Arapça	Musulman	Arap	Tip eğitimi
25	Anaokul	Genç-Yetskin	Kadın	Ev hanımı	Evlü	3	Kasaba	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
26	Fotoğrafçı Nispet Ağa	Erkek	Fotoğrafçı; gazete bayii	Evlü	Evlü	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
27	Kasim (Fotoğrafçı'nın oğlu)	Genç	Erkek	Gazete dağıtıcısı; öğrenci	Bekar	0	Kasaba	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Öğrenci
28	Çankır'ın Veli	Yetskin	Erkek	Çankır'ın enaf; dedikodu; siyasetle ilgili	Evlü	Var	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
29	Emna Yenge	Yetskin	Kadın	Ev hanımı	Evlü	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
30	Sarı	Yetskin	Erkek	Sarı (müddetiumum)	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Hukuk eğitimi
31	Altıntaş (Halit)	Yetskin	Erkek	Enaf; Serbest Fırka yöneticisi; iyi piket oyuncusu	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
32	Ali Dönk	Yetskin	Erkek	Enaf; Altıntaş'ın arkadaş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
33	Kadı	Yetskin	Erkek	Enaf; Altıntaş'ın arkadaş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
34	Kahveci Dönüştüğü İsmail	Yetskin	Erkek	Kahveci; Cumhuriyet Kurashanesi sahibi	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
35	Kanaat Pazar'ın sahibi Hüsamettin	Yetskin	Erkek	Kertasiyecisi; gazete getiren enaf	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
36	Mahlu	Yetskin	Erkek	Bedriye başkanı; altın; enaf; hâc	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
37	Nahabat Mustafa Elendi	Yetskin	Erkek	Nahabat; sağan enaf	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Ova köyleri / Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
38	Kelepçe Ali Cuvu	Yetskin	Erkek	Kelepçe; siyasetçilerin gittiği lokanta sahibi	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
39	Hacı Mehmed (kahveci)	Yetskin	Erkek	Kahve sahibi; seccatleri seccatçilere kahve	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
40	Fahtoncu Hacı	Yetskin	Erkek	Fahtoncu; uluğ ve seccat alanında aracı sağlayan	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
41	Maçır Ahmet	Yetskin	Erkek	Göçmen; uluğula uluğ	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba (göçmen)	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
42	İsmail Bey (Halk Fırkası müfettişi)	Yetskin	Erkek	Halk Fırkası müfettişi; konferans veren siyasetçi	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Ankara'dan gelen	Türkçe	Musulman	Türk	Hukuk eğitimi
43	Kenan Bey	Yetskin	Erkek	Avukat; kasaba nüfuzu siyasetçi; talihî sarraf	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba; İddai için İstanbul	Türkçe	Musulman	Türk	Hukuk eğitimi
44	Naki Bey	Yetskin	Erkek	Ankara'da nüfuzu siyasetçi/burkacı; Rahim'i mebusluk te	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Ankara	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
45	Ahmed Kemal Bey	Yetskin	Erkek	Hukukçu/aydın; Rahim'i işleyen kişi	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Ankara / İstanbul	Türkçe	Musulman	Türk	Hukuk eğitimi
46	Nuri Bey	Yetskin	Erkek	Ankara'da siyasetle ilgili; parti işi yorumlar yapan	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Ankara	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
47	Gülâk Hacı	Yığı	Erkek	Yığınlar; enaf ve ev işi yapan	Evlü	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba / Anaf var	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
48	Hacı İsa	Yığı	Erkek	Köylü; dindar; geleneksel	Evlü	Var	Belirlenmemiş	Kasaba / köy	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
49	Tahtaburun Hasan Hüseyin	Genç-Yetskin	Erkek	Mülk Sahibi (Büyük Bahçe'nin sahibi)	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	İktisat
50	Hacı Ristem	Yetskin	Erkek	Bedriye başkanı; altın; enaf; hâc	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
51	Ruhan (Hacı Ristem'in yeğeni)	Genç	Erkek	İsmail Alexandros; iyiye katkılar sağlayan	Bekar	0	Kasaba	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
52	Yehi Emni	Yığı	Erkek	Köylü/enaf; gazete getirici okutan; siyaset dedikodusu yapı	Evlü	Var (İmâ)	Belirlenmemiş	Kasaba / köy	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
53	Ağaç Hoca	Yetskin	Erkek	Yemek hazırlayan; misafir sofrasında görevli	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba / köy	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
54	Apa Hacı'nın Yardımcısı	Genç-Yetskin	Erkek	Apa yardımcısı	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba / köy	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
55	Kocadân	Yetskin	Erkek	Bilim köpe'nin ağır müduru; Rahim'in çevresinden	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Belirlenmemiş
56	Sami Muallim	Yetskin	Erkek	Öğretmen; önce Serbest, sonra Halk Fırkası'na kayan	Evlü	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Öğretmen eğitimi
57	Doktor Fazıl Bey	Yetskin	Erkek	Doktor	Evlü	Belirlenmemiş	Belirlenmemiş	Kasaba	Türkçe	Musulman	Türk	Tip eğitimi

Tablo: 1

Romandaki karakterlere genel olarak baktığımızda, küçük bir Anadolu kasabasının sosyal yapısını tüm detaylarıyla görebiliyoruz.

Grafik: 1

Yaş gruplarına baktığımızda; yaşlılar genellikle tecrübeli ve sözü geçen kişiler olarak kasabanın hafızasını oluşturuyor. Yetişkinler ise esnaf, memur, çiftçi gibi mesleklerle kasabanın ekonomisini ayakta tutuyor. Gençler ve çocuklar ise daha çok yeniliği ve değişimi temsil ediyor; onlar kasabanın geleceği olarak görülüyor.

Grafik: 2

Cinsiyet dağılımında ise erkeklerin dış dünyada daha hâkim olduğu açıkça görülüyor. Siyaset, ticaret ve devlet işleri genelde erkekler üzerinden yürürken; kadınlar daha çok ev işleri ve çocuk bakımı gibi rollerde karşımıza çıkıyor. Ancak yine de geri planda kalsalar bile kadınların kasaba hayatında görünmez bir emeği olduğu anlaşıyor.

Meslek grupları kasabanın ekonomik yapısını anlamamız için önemli ipuçları veriyor. Manifaturacı, nalbant, kahveci gibi esnaflar kasabanın ticaretinin bel kemiğini oluşturuyor ve sosyal hayat genelde buralarda dönüyor. Kaymakam, savcı, jandarma gibi devlet memurları ise kasabadaki devlet otoritesini ve modernleşmeyi temsil ediyor. Doktor, öğretmen ve avukat gibi eğitilmiş karakterlerin az sayıda da olsa varlığı, kasabada okumuş bir kesimin oluşmaya başladığını gösteriyor.

Siyasilerin çokluğu ise o dönemde siyasetin kasaba hayatına ne kadar girdiğinin bir kanıtı. Serbest Cumhuriyet Fırkası ile Halk Fırkası arasındaki çekişme, karakterlerin komşuluk ilişkilerine kadar yansımış durumda.

Yerleşim olarak karakterlerin çoğu kasaba merkezinde yaşıyor, bu da kasabanın çevre köyler için bir merkez olduğunu gösteriyor. Birkaç karakterin İstanbul veya Ankara ile bağlantılı olması ise kasabanın dış dünyadan tamamen kopuk olmadığını hatırlatıyor. Dini ve etnik yapıya bakıldığında kasaba halkı genelde Türk ve Müslüman; bu yapının dışındaki tek dikkat çekici örnek Arap kökenli Sıtma Doktoru. Eğitim durumu genelde düşük olsa da memur ve doktor gibi karakterler sayesinde toplumda eğitilmiş-eğitimsiz ayrımı da hissediliyor.

Kısacası, romandaki karakterlerin tamamını bir arada düşündüğümüzde; geleneklerin devam ettiği, geçimin tarım ve esnaflığa dayandığı, siyasetin günlük hayatı çok etkilediği bir kasaba düzeni görüyoruz. Bu geniş karakter kadrosu sayesinde roman sadece bireysel hayatları değil, o dönemin Türkiye'sinin genel bir tablosunu da gözler önüne seriyor.

7. Romandaki Mekânların Harita Üzerindeki Dağılımı

Bu çalışmada, romanda adı geçen şehir ve ülkelerin dağılımını daha net görebilmek amacıyla bir yerleşim haritası oluşturulmuştur. Buradaki temel hedef, romanın mekânsal çerçevesini somutlaştırmak ve kasabanın diğer bölgelerle olan coğrafi bağını ortaya koymaktır. Tarık Buğra, *Yağmur Beklerken* romanında doğrudan bir harita sunmasa da metin içerisine yerleştirdiği şehir ve ülke isimleriyle kasabanın dış dünyayla olan ilişkisini güçlü bir şekilde hissettirmektedir. Olay örgüsünün geçtiği coğrafyayı ve mekânsal ilişkileri görünür kılmak adına, romanda adı geçen yerler tespit edilmiş tablo ve harita üzerinde gösterilmiştir.

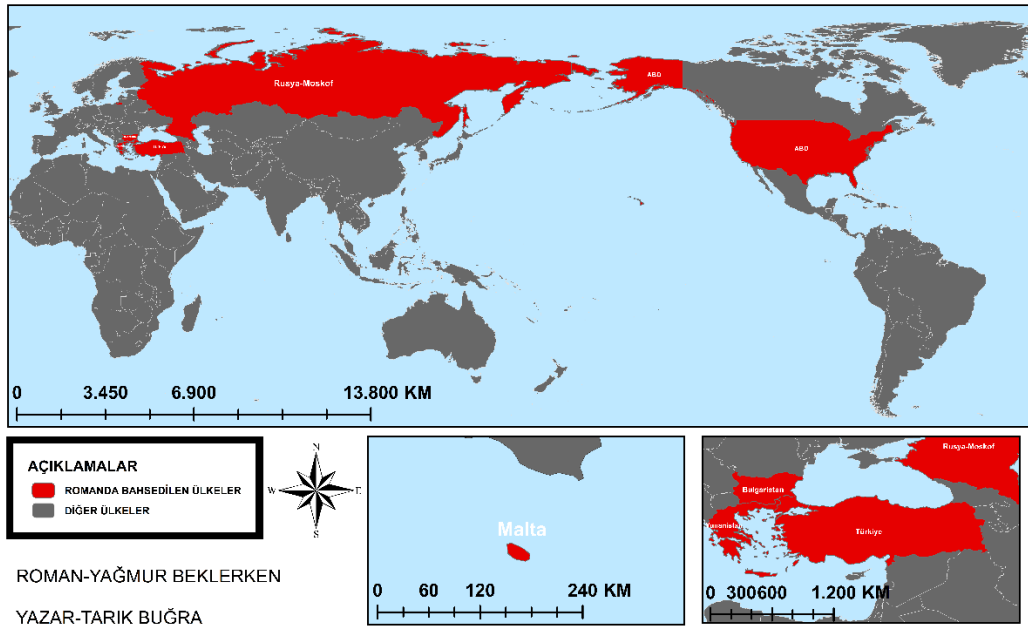
Sıra	Şehir / Yer Adı
1	Dersim-Tunceli
2	Bitlis
3	Antalya
4	Samsun
5	Şam
6	İstanbul
7	Erzurum
8	İzmir
9	Ankara
10	Bursa
11	Girit

Tablo: 2

Sıra	Ülke Adı
1	Yunanistan
2	Bulgaristan
3	Rusya-Moskof
4	Amerika
5	Türkiye
6	Malta

Tablo: 3

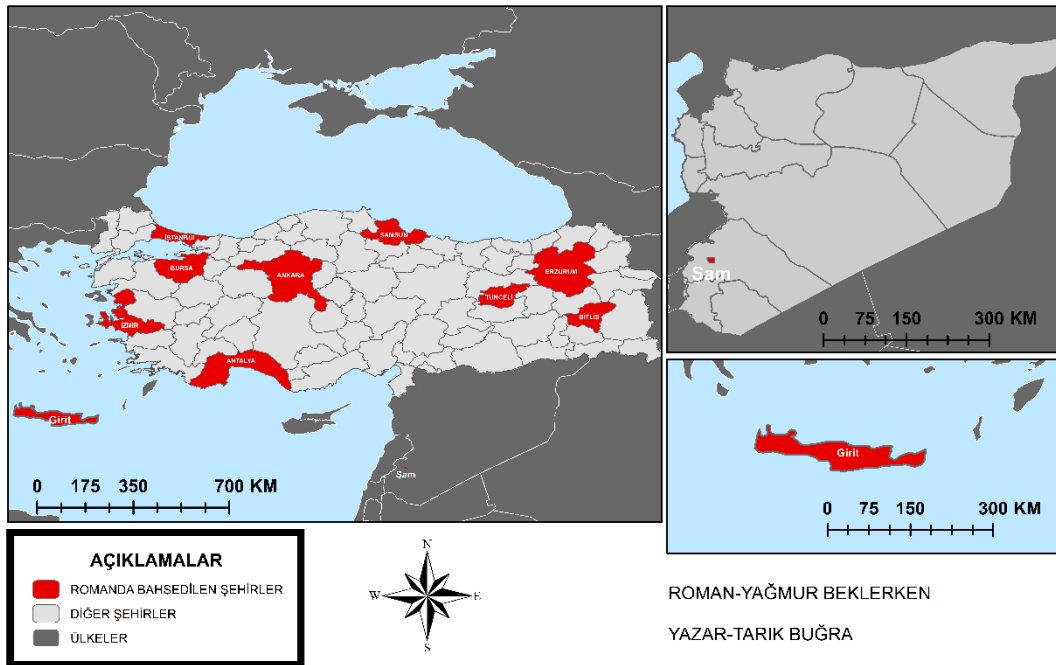
YAĞMUR BEKLERKEN ROMANINDA ADI GEÇEN ÜLKELER HARİTASI

Harita: 1

Bu harita, romanda adı geçen ülkeleri göstererek kasabanın dış dünyayla ilişkisini somutlaştırmaktadır. Olaylar buralarda geçmese de yapılan atıflar, romanın mekânsal çerçevesini yerelden küresele taşımıştır.

YAĞMUR BEKLERKEN ROMANINDA ADI GEÇEN ŞEHİRLER HARİTASI

Harita: 2

Bu harita, romanda adı geçen şehirlerin dağılımını göstermektedir. Şehirlerin farklı bölgelerde yer alması, romanın mekânsal ilişki ağının geniş olduğunu ve kasabanın çevresiyle etkileşim hâlinde olduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Ayık, U., & İlik, İ. (2020). Orhan Kemal'in bereketli topraklar üzerinde ve gurbet kuşları romanlarının edebiyat coğrafyası açısından incelenmesi. *Coğrafya Dergisi – Journal of Geography*, 40, 259–274. <https://doi.org/10.26650/JGEOG2020-0008>
- Buğra, T. (2004). *Yağmur Beklerken*. İletişim Yayınları.
- Brosseau, M. (1994). Geography's literature. *Progress in Human Geography*, 18(3), 333–353. <https://doi.org/10.1177/030913259401800304>
- Çandır, K. (2017). Tarık Buğra'nın “Yağmur Beklerken” romanının tahlili. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5(2), 163–181.
- Garan, B. (2012). Coğrafya merkezli okuma ışığında Kadından Kentler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiye Araştırmaları (HÜTAD)*, (16), 87–111.
- Kaçmaz, P., & Kaçmaz, M. (2017). Edebiyat coğrafyası; Elif Şafak'ın romanlarında coğrafi unsurlar. *Journal of Strategic Research in Social Science*, 3(4), 1–20.
- Narlı, M. (2013). Romanlar ve taşralar: Türk romanında taşra algıları üzerine bir değerlendirme. *Bilig*, (64), 285–316.
- Örgen, E. (2003). Yağmur Beklerken romanında aydınlar ve halk. *Selçuk Üniversitesi Türkiye Araştırmaları Dergisi*, (14), 49–57.
- Özlük, N. (2011). Tarık Buğra'nın roman ve hikâyelerinde Anadolu'da ekonomik durum. *Selçuk Üniversitesi Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 30, 129–150.
- Şahin, B. (2025). Taşra sıkıntısını sosyolojik olarak anlamak: Ardahan'da taşra deneyimi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 452–471.
- Şahin, İ. (1997). Kırım Mecmuasında neşredilen Kırım konulu şiirler üzerine bir inceleme. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, (2), 173–190.
- Tuan, Y.-F. (1978). Literature and geography: Implications for geographical research. In D. Ley & M. S. Samuels (Eds.), *Humanistic geography: Prospects and problems* (pp. 194–206). Maaroufa Press.